

Skrivnost zelene jame

(Čudoviti doživljaji dveh dečkov)

Zakladnica v Esteri

»To je svet senc in duhov — tako je ravnokar rekel mož v črnem žametnem plašču — »tudi jaz sem od njih!« Tedaj je položila Cvetana mirno svojo malo roko na obiskovalčevo ramo.

»Povejte mi, don Fernando, ali ni nobene rešitve, nobenega odrešenja za nesrečne prebivalce tega mesta?«

»Mogoče bi se našla rešitev, moja mala Cvetana! Toda mi v naši večni noči in temi smo nehali upati — tudi je to velika skrivnost, o kateri mi meščani malo vemo. Samo najstarejšemu meščanu je znana ta tajnost, toda on molči!«

»Škoda —,« je vzdiknila Cvetana z globokim vzdihom. Tomo in Branko v uri bi najrajši tudi zavzdihnili.

»Čas mojega obiska se bliža koncu,« je menil don Fernando s svojo izumetničeno, starokopitno govorico. Njegove temne oči so begale po prijazni sobici in so se ustavile nenadoma — Cvetana se je pri tem hudo prestrašila — na pozlačeni omarni uri. »Tale ura,« je rekel Esteranec, »se prav malo prilega tej sobi, Cvetana. Tudi te opozarja, več kakor je potrebno, na tek časa, ki ti bo še teže minul! Dal jo bom odnesti. Dobila boš drugo, lepšo, manjšo z umetnim ptičkom.«

»Ne, ni potrebno, don Fernando,« se je branila Cvetana, medtem ko je postajala v obraz izmenoma bleda in rdeča. »Ravno na to uro sem se tako navadila — draga mi je in —«

Njen gost jo je ostro pogledal iz svojih temnih oči in prenehala je. Ali so bile njegove besede slučaj ali namen? Tega ni mogla uganiti.

»Tudi nova ura, ki jo boš dobila, ti bo ugajala, ljubi moj otrok. In razveseljevala te bo in to je glavno.« Cvetana si ni upala nič več odgovoriti na te besede, da ne bi spravila Toma in Branka v še večjo nevarnost.

Don Fernando je odprl ena nevidnih vrat in dva mestna hlapca sta stopila v sobo. Dal jima je ukaz, zagrabila sta uro in jo odnesla.

Toma in Branka je tako premetavalo, da sta skoraj ulomila vrata. Prijela sta se drug drugega in sta poskušala, kolikor je šlo, gledati skozi zamreženo lesovje. »Zapomni si pot, dečko, za božjo voljo, zapomni si pot!« je šepetal Tomo Branku v ušesa.

Moža sta krenila po stopnišču navzgor. Dečka sta na tihem štela stopnice. Nato sta opazila čudno, modro svetlobo, ki je svetila v hodniku, po katerem sta ju nesla moža. Končno so prišle zopet stopnice, toda to pot so vodile navzdol. Ključiči in ključavnice so zarožljale. Skozi rezljana vrata urine omare je prihajal tak blesk, da je Tomu in Branku skoraj jemalo vid.

Moža sta postavila uro na tla.

Dečka sta slišala votli glas dona Fernanda, ki je, tako se je zdelo, zopet dajal neke ukaze, nato so spet zarožljali zapahi, vrata so sé zaprla in nastala je zopet tišina.

S pridržanim dihom sta dečka čakala in bila mirna še precej časa. Poskušala sta spoznati, kam so ju prinesli. Ali ni bilo mogoče, da je ostal v tem prostoru eden služabnikov, ki bi ju lahko pograbil v trenutku, ko bi stopila iz ure?

Toda končno nista več vzdržala. »Naj se zgodi kar koli, jaz moram videti, kje se nahajava!« je šepetal Branko. Tomo mu je pritrdil: »Seveda — če so esterski meščani zvedeli za najino skrivališče in so sklenili, da naju uničijo, potem nama

bore malo pomaga, da se boriva proti temu. Če pa je zadeva z uro samo slučaj, no, potem morava gledati, kako si bova pomagala naprej!« »Prav tvojega mnenja sem!« S temi besedami je poskusil Branko odpreti vrata omare, ki sta jih na srečo od znotraj zaprla. Posrečilo se mu je — vrata so se odprla. Previdno, na vse strani oprezujoč, sta stopila ven.

Tomo je stopil prvi. Vzklik presenečenja mu je obtičal v grlu. Okoli njega je vse blesketalo v zlatu in se svetilo v večbarvnem sijaju. Nobenega dvoma ni bilo, bila sta zaprta v zakladnici potopljenega mesta.

Brez besed sta strmela dečka v nakopičeno lepoto in krasoto. Tu so ležale zlate in srebrne palice, biseri in pisani dragulji so polnili velike bakrene sklede. Orožje z umetniško okrašenimi zlatimi ročaji je ležalo poleg dragocenega namiznega orodja iz srebra. Kovano zlato različnih oblik je bilo zmetano, tako se je zdelo, brez pažnje na kup v kotu.

»Človeče, sedaj me, prosim te, lopni po glavi, da bom vedel, da ne sanjam!« je dejal Tomo.

Branko je vzel prgišče biserov iz sklede in jih spustil nazaj kakor grah: »Če bi vedela tole moja nečakinja Verica! Majhne deklice so vendar kar divje na steklene bisere in podobno robo. Tole tu pa menda ne bo iz stekla...« S temi besedami je segel v drugo skledo, v kateri so bili bleščečerdeči rubini, temnomodri safirji in lesketajoči smaragdi. »Verica bi me seveda takoj prosila: prinesi mi kaj s seboj, ali se ti ne zdi?«

»Ne dotikaj se jih, Branko! Saj ne veva, kaj tiči za vsemi temi zakladi. Kdo ve, ali je slučaj, da je dal don Fernando prinesiti zlato izrezljano uro semkaj, morda je tam v vratih skrivno okence in naju meščani že opazujejo!«

»Prav imaš, kakor vedno,« je vzdihnil Branko in spustil dragulje

v skledo nazaj, »čeravno sem prav za prav prepričan, da je zadeva z uro le slučaj!« »Slučaj, ki naju lahko stane življenje! Meni se zdi, da je don Fernando ta krepka železna vrata zaklenil od zunanje strani. In če ravno nočeva zajutkovati biserov in zlatnikov in si privoščiti za kosilo drage kamne, potem vseeno ne vem, moj dobri stari Branko, kako se bova prehranila v tem zaprtem prostoru!«

»Mogoče naju bo rešila Cvetana,« je rekel Branko, toda Tomo ga je karajoče pogledal: »Dečko, dečko, od kdaj se zanašaš na druge? In še celó na deklico? Ne, jaz sem za to, da se sama potegneva iz te zagate!« »Toda kako, na kakšen način?« Branko je bil ves obupan, tako se je zdelo.

»Še ne vem —,« je zagodrnjal Tomo, toda naenkrat je pričel po tihem žvižgati, kakor je delal vedno, kadar mu je kaj pametnega padlo na um. »Poglej tja!« je rekel in pokazal na polico na steni, na kateri je ležala velika, skrbno na rdeči žamet položena in v svinjsko usnje vezana knjiga, ki je bila speta s srebrnimi, starokopitnimi sponkami. »Kaj misliš — kaj naj počneva s to knjigo?« je vprašal Branko začudeno in Tomo ga je poučil:

»Knjiga, ki jo prebivalci Estere hranijo v svoji zakladnici, vsebuje brez dvoma mnogo njihovih skrivnosti. Skoraj gotovo je kronika popljenega mesta in midva bova iz nje gotovo izvedela zanimive strani!«

»Mar tudi to, kako bova prišla iz te zlate kletke?« je vprašal Branko v dvomih. Toda Tomo mu ni prav nič odgovoril. Odprl je knjigo, od katere vsebine je bila odvisna njuna nadaljnja usoda.

(Dalje prihodnjič.)

* * *

Skopuh in šaljivec

(Ljudska pripovedka iz Kazakstana)

Živel je nekoč mož, Šigajbaj po imenu. Ni bilo večjega skopuha na svetu; nikoli ni nikomur nič dal in nikogar povabil k sebi.

Tisti čas je živel tudi Aldar Kose, ki je bil po vsej stepi znan šaljivec. Ko je slišal o nečuvni skoposti Šigajbaja, je sklenil, da ga pojde obiskat. Kmalu nato je res zajahal proti njegovemu šotoru.

Preden je stopil v šotor, je Kose pogledal skrivaj vanj, da bi videl, kaj se godi notri. Sredi šotora je gorel ogenj in v kotlu se je kuhalo meso. Kmet je sedel pri oknu in delal klobaso. Zraven njega so bile hči, žena in dekla. Hči je skubila petelina, žena je mesila testo in dekla je umivala zakajeno prašičevo glavo.

Zdajci je Kose stopil v šotor in lepo pozdravil. Domači so v zmedi hitro poskrili pod sebe vse, kar so imeli prej v rokah. Potem je kmet odzdravil. Da bi mu gosta ne bilo treba pogostiti, se je prijazno nasmehnil:

»Veseli me, Kose, da si prišel. Sedi in pripoveduj, kaj se ti je prigodilo na poti. Samo ne zameri, prijatelj, da te nimamo s čim pogostiti.«

»Dobro,« je dejal Kose, »pripovedovati znam, ampak o čem naj pripovedujem — o tem, kar sem videl, ali o tem, kar sem slišal?«

»O tem, kar si videl, zakaj sluh lahko vara.«

»Torej poslušaj,« je rekel Kose. »Jaham, jaham k tebi in nenadno zagledam, kako se plazí kača proti meni. Bila je dolga, zelo dolga — najmanj tako kakor klobasa, ki jo imaš pod seboj. In glava ji je bila črna, tako črna kakor glava, ki jo skriva dekla pod krilom. Pobral sem kamen in ga vrgel kači v glavo. Vso sem ji zmečkal, da je bila kakor testo, na katerem sedi tvoja žena. To se mi je prigodilo — in če ne verjameš, naj bom pri tej priči oskuben kakor petelin, ki ga je pravkar oskubila tvoja hči!«

Kmet je videl, da se pred tem človekom ne da nič zatajiti. Da bi spravil gosta iz šotora, je začel Šigajbaj mešati po kotlu, rekoč:

»Vri, moj kotliček, mesece tri!«

Kose je razumel, kaj kmet s tem misli. Sezul se je in rekel:

»Odpočijte se, moji čeveljčki, do drugega leta!«

Potem je legel in kmalu zaspal.

Ponoči se je prebudil, vsi so trdno spali. Tiho je vstal, vzela meso iz kotla, se najedel, potem pa je vrgel v kotel kmetove irhaste hlače. Nato je spet legel in se delal, kakor da trdo spi.

Še pred svitom je zbudil Šigajbaj ženo, hčer in dekle, rekoč:

»Brž vstanite! Pojemo meso, preden se Kose zbudi.«

Dekla je vzela hlače iz kotla in jih položila v skledo. Vsi so sedli okrog, a zaman so se trudili, da bi razrezali hlače.

»Kaj je to? Menda je meso zato tako žilavo, ker se je predolgo kuhalo?« pravi Šigajbaj. »Žena, morala ga boš še speči. Daj nam rajši samo juhe!«

Tako je minila noč in Šigajbaj še ni vedel, kaj je storil Kose. Preden je šel zjutraj na polje, je rekel ženi: